

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

UJU proti ital. šolski politiki v Primorju.

Deputacija Udruženja Jugoslovenskega Učiteljstva je 18. oktobra izročila ministru prosvete Marku Trifunoviću obširno spomenico, ki v vseh podrobnostih slika nasilno šolsko politiko Mussolinijeve vlade na Goriškem, na Krasu, v Istri in na Reki.

Spomenica odločno protestira proti odstranitvi materinskega jugoslovenskega jezika iz ljudskih šol ter naproša vlado, da se v Rimu zavzame za naše šolstvo v Primorju.

Spomenica je bila tudi izročena nekaterim zastopnikom tujih držav in parlamentu.

Posebno opozarja spomenica na po-

godbe, ki jamčijo pravice narodnih manjšin in na svoječasne obljube Italije ter energično protestira proti nekulturnemu činu Italije nad slovanskim šolstvom.

»Narodna Prosveta« je objavila v 77. šte. o tem sledeče uradno poročilo: Povodom italijaniziranja narodnih šol u onom delu naše Otadžbine koji je pod Italijanima, i otpuštanja u masi tamošnjih narodnih učitelja, Udruženje Jugoslovenskog Učiteljstva podnelo je, preko G. Ministra Prosvete, memorandum Kraljevskoj Vladi, u kome je izložena ova asimilatorska akcija Italijana i kojim se čini apel na Vladu za zaštitu naših narodnih škola i učiteljstva u tim krajevima.

kor tudi za ljudstvo. Zakaj združiti pet različnih in globoko ukoreninjenih sistemov in jih zenačiti v enega, to ni malenkost, ki bi se dala opraviti čez noč. Zato napreduje zenačenje zakonov razmeroma počasi in bo potrebovalo pri naših političnih razmerah še mnogo časa in truda. Vsled tega je samoposebi umljivo, da so neizogibni posamezni pogoji v tem oziru, ker se jim je čisto skoro docela nemogoče izogniti pri najboljši volji. Kar je umestno morda in potrebno za en del, je za drugi del nepotrebno in neumestno, da celo večkrat naravnost škodljivo. Zato razsoden človek sam uvidi vse to in ne bo napravil iz komarja — slona.

Tako je izdal te dni naš prosvetni minister vsem šolskim vodstvom neko okrožnico, ki se tiče verskih vaj. Morda je kje v posameznih pokrajinah ta okrožnica umestna in potrebna, pri nas bo pa rodila samo slabo kri pri nerazsodnih ljudeh, ker je za naše razmere docela neumestna in nepotrebna. Minister namreč priporoča vzgojiteljem-učiteljem, da hodijo redno sami v cerkev, oskrbujejo v cerkvi lepo petje in vodijo pevske zборе pri cerkvenih obredih ter nadzorujejo mladino pri službi božji. Najlepše je pa še to, da minister naroča šolskim nadzornikom, da bodo morali odslej poročati, če se učiteljstvo v resnici ravna po tej okrožnici in izpolnjuje dotična navodila.

Ta ministrova okrožnica je za naše čase in naše razmere naravnost anahronistična. Morda je kje drugje umestna, a pri nas prav gotovo ne. Če bi gospod minister zahteval, da se ta njegova okrožnica pri nas izpolnjuje, potem docela uniči naše šole in učiteljstvo, čeprav stojita na priznani dokaj visoki stopnji.

Pri nas se je učiteljstvo borilo dolga desetletja z vso žilavostjo, da je doseglo sedanje znosljive razmere med cerkvijo in šolo ne zaradi tega, ker je bilo proti cerkvi, ampak zato, ker je hotelo šolo oprostiti spon, v katere ga je oklepala cerkev. Tega seveda ni bilo na Srbskem

nikdar, kakor pri nas. Zato so jim naše razmere nepoznane. Le na ta način je mogoče, da najde taka okrožnica pot tudi k nam. Naša duhovščina bi jo seveda čisto drugače tolmačila in izvajala kakor srbska. Tamkaj služi duhovščina predvsem cerkvi in narodu. Pri nas je pa cerkev tudi »politikum« in ne samo hiša božja. V Srbiji je bil že od nekdaj učitelj popu enakopraven drug in prijatelj. Pri nas je pa moral biti v tistih časih učitelj hlapec duhovniku. Učitelj je bil največkrat po poklicu v prvi vrsti mežnar in organist in šele potem učitelj. Tega tam doli niso poznali.

In zdaj naj bi se vrnili tisti žalostni časi na našo dobro šolo in učiteljstvo v svobodni domovini, kakor so bili še pred 50. leti v sužnosti! Še pod klerikalno Avstrijo je bil redkejši šolski nadzornik, da bi stikal po župniščih in prejemal osebno-strankarske informacije o svojem učiteljstvu po politikajoči duhovščini. Pa bi ga dobili sedaj pri nas takega človeka! Nema ga, prijatelji! Kedaj se je pa še informiral pri nas dekan ali pa škof pri učitelju o svoji duhovščini? Še na misel mu ne pride! Uverjeni smo, da bi nastal naravnost vihar ogorčenja med našo duhovščino, ako bi izdalo ministrstvo ver slinčen odlok duhovnikom. Naše učiteljstvo pa stoji previsoko, da bi se radi tega razburjalo in predobro uvideva razmere. Ima trdno in mogočno organizacijo, ki bo brez dvoma storila potrebne korake na primernem mestu, da ta odlok pri nas ne pride v poštev.

Pa ne samo učiteljstvo, tudi naša javnost ima ne samo pravico, ampak naravnost dolžnost informirati ministra o dejanskem položaju. Saj gre za našo šolo, za naše otroke. Uverjeni smo, da bo predvsem ravno slovenski del NRS ukrenil vse potrebno in razložil ministru somišljeniku, kako stoji pri nas stvari v tem oziru. Saj smo se naravnost čudili, kako je mogel zagledati tak odlok v sedanjih časih in razmerah beli dan.

Kdo ovira učiteljstvo pri prosvetnem delu?

(GOSPODU MINISTRU PROSVETE M. TRIFUNOVIČU.)

»Šola in učiteljstvo razen svojega poklicnega dela med štirimi stenami zelo malo deluje izven šole.«

Odlok Min. Prosv. O. N. br. 24.335.12 dne 25. maja 1923.

M. Trifunović s. r.

Nadučitelju Rudolfu Knezu v Št. Vidu pri Lukovici je krajni šolski svet prepovedal uporabo šolske sobe za vaje pevskega zbora.

Okrajni šolski svet v Kamniku je vključ temu dovolil nadučitelju Knezu, da se vrše vaje pevskega društva v šolskem poslopju.

Krajni šolski svet se je pritožil na višji šolski svet, ki je ugodil krajnemu šolskemu svetu.

Pritožba nadučitelja Kneza na ministrstvo prosvete v Beogradu je bila negativno rešena.

Zato prosi okrajno učiteljsko društvo za Kamnik naj izposluje UJU, poverjeništvo Ljubljana, na merodajnih mestih, da se stvar dožene do konca, ali ima učiteljstvo pri izvenšolskem delu kako zaslonbo ali ne.

V negativnem slučaju naj se od učiteljstva ne zahteva prosvetnega dela izven šole, kakor ga zahteva gorenji odlok ministrstva, ker je sicer nemogoče izvajati take odloke.

Učiteljstvu je treba dati zaslonbo pri izvenučnem prosvetnem delu in enkrat principiarno rešiti vprašanje uporabe šol za izvenučne prosvetne svrhe potom učiteljstva.

V zaščito nemotenega prosvetnega dela učiteljstva bi bil nujno potreben kak odlok ministrstva, ali bi bilo pa potreba to točko vstaviti v šolski zakon.

Glasilo radikalne stranke proti zadnji odredbi ministra prosvete.

»Jutranje Novosti« prinašajo sledeči članek proti zadnji odredbi ministra prosvete g. M. Trifunovića:

NEUMESTNA IN RAZMERAM NEPRIMERNA ODREDBA PROSVETNEGA MINISTRA.

Velika ovira pri naši upravi je docela drugačen upravni sistem v različnih pokrajinah. Pred ujedinjenjem smo bili raz-

kosani na več posameznih upravnih center. Vsak center pa je bil upravljen po svojem posebnem sistemu, ki se je čisto bistveno razlikoval od svojega sosedu. Ti različni sistemi so se tekom dolge dobe uveljavili in prešli ljudstvu v meso in kri. Zaraditega nastajajo sedaj različne težkoče, ki so razumljive in opravičljive že samepsebi, bodisi za našo upravo, ka-

Vsi jugoslovenski listi morajo imeti italijanski prevod.

(Novo nekulturno nasilje Italije.)

V soboto, 20. oktobra je prejelo uredništvo »Goriške Straže« sledeči dekret: Št. 1062 Gab.

»Prefekt pokrajinske Furlanije.«

»Ker zahteva najvišji interes države

in pa posebna korist drugojezičnega ljudstva, vključenega v meje Furlanije, da se družabni, intelektualni in kulturni odnosi med starimi in novimi italijanskimi državljani olajšajo in postanejo bolj pri- srčni;

LISTEK.

Vtiski na izletih in pri ogledovanju znamenitosti ob priliki kongresa UJU v Ljubljani.

(Dalje.)

Vintgar.

Tu je že pričakoval jugoslovansko učiteljstvo tamošnji župan v narodni noši na vzvišenem prostoru in ga pozdravil z navdušenim in izbranim govorom, spominjajoč se pri tem zlasti naših zaslužnih bratov onkraj bližnjih Karavank in Julijskih Alp, ki se ječe pod kruto težo tujega jarma. Po tem krasnem govoru, ki je končal z entuzijastičnimi vzkliki ogorčenja in z navdušenimi živio-klici, se je razvila vsa ta množica v nepregledno dolgo karavano proti Vintgarju. To je bil veličasten pogled.

Le počasi smo se pomikali po kameniti stezi dalje in slednjič navzdol. Zlasti so trpele gospodične s svojimi nizkimi čevljički pa tembolj visokimi petami, ki se nikakor niso hotele sprijazniti z našimi robustnimi gorenjskimi stezami. Toda neko tajno hrepenenje je vse to premagalo in pod nami je zabobnel z vso svojo silo mogočen slap kristalne Radovine in se zapenil v mogočen oblak vodnjih kapljic, ki so se zlivale v prekrasno mavrico, ki je krožila nad šumom likom krona nad to pravlično prikaznijo. Zdaj so se začeli še le za naše izletnike prizori občudovanja in vzhicjenja. Eden pri-

zor je tekmoval po svoji posebnosti drugemu in skoraj niso vedeli posamezniki, kateremu bi dali prvenstvo. A vsi ti prizori skupaj so se zlivali v prekrasno sliko, na kateri se je družilo divje in nežno v najlepši harmoniji, in ki je izvalila iz srca vseh pristrčno začudenje nad tako izrednimi krasotami, ki dičijo našo domovino. Naenkrat je zadonela preko šumečih valov razbrzdane Radovine: »Ljuba naša domovina...« Zapel je kvartet učiteljev iz Hrvaške, ki je dal najlepše na ta način duška svojemu navdušenju.

Prišedši iz soteske, smo se nekoliko odpočili in okrepčali v bližnji restavraciji, potem pa nadaljevali svojo pot proti Bledu. Pot je bila lepa, le solnce je bilo že precej visoko, vsled tega je tudi pripekalo z vso intenzivnostjo. Vendar je karavana stopala krepko dalje, hoteč vendar že enkrat ugledati svetovno znani Bled.

BLED.

Ta vroča želja se jim je kmalu izpolnila. Po pčli uri hoje razgrnila se nam je pred očmi cela blejska kotlina z vsemi svojimi čari in vsi svoji prešernosti. Jezero je bilo mirno in čisto, tako da se je zrcalila v njem vsa pestra okolica v tisočeri barvah in oblikah. Okoli njega so se vrstile vile sredi svojih razkošnih vrtov in nasadov, nad vsemi temi pa je paševal mogočni Blejski grad kot samozavestni sokol vrh sive pečine, ki motri svojo okolico s svojimi pogledi. Prvi mah je cela množica hipno obstala pred to rajsko sli-

ko in srkala s svojimi pogledi ves ta čar v tihi in nekaljeni blaženosti, a naenkrat pa se je polotila posameznih skupin divja strast približati se posameznim divotam in jih uživati v neposredni bližini. Pohitili so k jezeru in se kar vrgli v čolne, da pohite po zelenkastomodri jezerski gladini tja k otoku, ki jih je tako ljubko pozdravljalo in jih s svojo cervkico tako nežno vabil v svoje naročje. V trenutku je bilo na jezeru vse živo veslačev, vmes pa so se razlegali najrazličnejši napevi iz najrazličnejših krajev naše kraljevine, ki so se slednjič zlivali v tajinstven akord bratske sreče in vzajemnosti. Saj pa so bili ta trenotek tudi res na vodi zastopniki iz cele naše kraljevine in to učitelji, pionirji in kulturni oraci, ki naj vzgoje ljudstvo po svojem srečju. Tam iz ozadja pa se je dvigal impozantno nad grajskimi nasadi krasni Suvobor, ki je kraljevsko motril vse to izredno gibanje. Zdelo se mi je, da vidim pred seboj celotno našo kraljevino v miniaturni. Popoldne se je hotelo celokupno učiteljstvo tudi pokloniti našemu kralju, a ker je bil kralj ta dan odsoten, je ta namera žal izostala.

Le prehitro nam je potekal čas na Bledu in približevati se je bilo treba polagoma kolodvoru. In kot bi bilo naučeno, se je zbralo vse ob času v Zaki, kjer smo se še nekoliko okrepčali ob svežem pivu in rujnem vincu, največ pa v hladnem jezeru, v katerem je kar mrgolelo izletnikov. Vsi zadovoljni in izredno razpoloženi smo se slednjič požurili k vlakcu, da se popeljemo dalje v bohinjske divote, ki

smo se jih namenili ogledati drugi dan. Pri tej priliki naj se na tem mestu javno zahvalim tamkajšnjemu g. postajenačelniku za veliko prijaznost in postrežljivost, s katero je sprejel učiteljstvo. Kmalu se je vlak zganil in ravno pred mrakom smo dospeli v Bohinjsko Bistrico.

Bohinjska Bistrica.

Ker nam je dal inspektorat državnih železnic v Ljubljani za to priliko več vagonov na razpolago, največ 1. in 2. razreda za prenočevanje, smo prenočili zvečina v Bohinjski Bistrici v vozovih na kolodvoru. Za to udobnost se tudi tu prijazno zahvaljujem g. Knaverju in g. Jelačinu, ki sta šla učiteljstvu v tem oziru drage volje na roko, kakor tudi g. tamkajšnjemu poštnemu načelniku g. Žnidaršiču, ki nam je nudil vse razpoložljivo, samo da bi nas zadovoljil.

Noč smo dobro in mirno prespali in se s pridom naučili novih moči za naslednji dan.

Zjutraj na vse zgodaj je bilo že vse pokonci in točilo ob 5. se je že pomikala naša mogočna karavana po cesti proti sv. Janezu. Iz daljave so nas pozdravljali razorani gorski očanci, ki so si brisali svoje starike obrazce s prvimi solnčnimi žarki, med njimi pa je vabil od severa naše poglede na svoje višave ponosni Triglav s svojimi golimi stenami.

(Dalje, prihodnjič.)

Današnji številki je priložena priloga „Pratike za deco“.

ker je izdajanje časopisov v tujem jeziku, katerega razumejo samo manjšinske skupine, takemu smotru nasprotno; in ker slednjič zadržanje kakšnega časnika dokazuje, da mora izključna raba tujega jezika spraviti voditelje do tega, da pozabijo, da izhaja časopis na italijanskem ozemlju;

zato izdaj prefekt ukaz na podlagi 3. člena deželnega in občinskega zakona nastopni

Ukaz:

Vsi časopisi, ki so izhajali v pokrajini Furlaniji doslej izključno v tujem jeziku, bodo morali od 21. oktobra 1923 dalje dodati naslovu, člankom in vsakemu posebnemu odstavku odgovarjajočo predstavo v italijanščini.

Časopisi, ki se ne bodo držali pričujoče odredbe, se bodo zaplenjali. Proti kršiteljem odredbe se bo postopalo v smislu zakona.

Predstavniki javne oblasti imajo nalogo, da izvrše pričujočo odredbo.

Videm, 19. oktobra 1923.

Prefekt: Pisentis. r.

Radi tega odloka je »Goriška Straza« izšla 21. oktobra z žalnim robom, s podnaslovom »Vedetta Goriziana«. Članke in notice so že dvojezične. Pod pre-

tektov ukaz je »G. S.« natisnila sledečo pripombo v slovenskem in laškem jeziku:

»Vsi narodi na svetu imajo pravico izdajati časopise izključno v svojem jeziku. Italijanski časopisi izhajajo v Sev. in Južni Ameriki, izhajajo v Afriki, na otoku Malti, v Egiptu, v Nemčiji, na Bolgarskem, v Grčiji, v Rumuniji, v Švici, na Francoskem in drugje. V svojem jeziku so izdajale in izdajajo časopise vse manjšine v drugorodnih državah: Poljaki, Madžari, Ladinci, Nemci, Irci, Arabci, Rumuni, Grki, Malorosi, Turki, Židje in drugi. Samo enemu narodu je prepovedano izdajati časopise izključno v svojem jeziku in ta narod so goriški Slovenci in samo ena vlada prepoveduje naše časopise in ta je italijanska vlada.«

Na drugi strani »Goriške Straže« bemo sledeči protest poslancev dr. Wilfana, Podgornika in Ščeka, seveda tudi v obeh jezikih:

»Ekselencja Mussolini, predsednik ministrskega sveta, minister za notranje zadeve, Rim. Prefekt furlanske pokrajine zaukazuje z odredbo od 19. oktobra zaplenitev vseh slovenskih časopisov, izhajajočih v pokrajini Furlaniji, ako se od 21. oktobra dalje ne vključijo v besedilo časopisa celoten prevod v italijanščini. Podpisani poslanci odločno protestirajo proti tej kršitvi ustavnih zakonov in zahtevajo takojšnji preklc odredbe.

Italijanski listi zahtevajo razpust organizacij jugoslovenskega učiteljstva.

Proti organizaciji jugoslovenskega učiteljstva nastopa »Piccolo« z bedastim izvajanjem, da »politika izolacije« samo škoduje učiteljstvu in nikakor ne priča o volji po sožitju, katera se na jugoslovenski strani tako pogostoma naglašajo.

»Piccolo« zahteva, da naj jugoslovenski učitelji kratkoma razpuste svoja stanovska društva in se vpišejo v italijanske organizacije, ali v »Tommaseo« ali v »Unione nazionale« ali v »Sindacato Socialista« ali pa v »Corporazione Nazionale della scuola«; kakor in kamor pač kdo hoče.

List pravi dalje, da se učitelji ne smejo čutiti samo Jugoslovence, marveč

v prvi vrsti učitelje in italijanske državljane, potem pa z drznim podtikanjem meni, da šola ne sme biti več zgolj instrument protitalijanske politike med Jugoslovenci!

Goriško okrajno učiteljsko društvo je zborovalo pretečeni teden v »Trgovskem domu« v Gorici. Na vzporedju je bila tudi točka: Naša organizacija in učiteljski sindikat. Vabilo je bilo dostavljeno na naslov učiteljev: Resni časi nas silijo še v krepkejšo stanovsko strnitev k samobrambi!

Obsodba ital. šolske politike od vseh strani.

V Jugoslaviji se skoro vsi listi brez razlike strank pečajo s protijugoslovensko šolsko politiko in obsojajo režim.

Posebno ostro napadajo italijansko barbarstvo slovenski listi. Beograjska »Narodna Prosveta« je posvetila temu vprašanju uvodnik in še posebej članek o Istri.

Udruženje Jugoslovenskega učiteljstva v Beogradu je izročilo ministru prosvete obširen memorandum o italijanskem nasilju nad materskim jezikom naših rojakov v Julijski Krajini, da ga izroči ministrskemu svetu. Memorandum je bil izročen tudi nekaterim zastopnikom tujih držav in narodni skupščini v Beogradu.

Mussolinijevo šolsko politiko obsojajo celo trezni Italijani sami. Učiteljsko glasilo »Scuola« v Milanu se obrača proti sedanjemu šolski politiki v anektiranih provincih in vprašuje, kaj je pričakovati od italijanskega učnega jezika v prvih letih? Ali si morete predstavljati učitelja, oddaljenega 5 do 6 ur od mesta, ki mora živeti med prebivalstvom, katero ne razume nobene njegove besede? Kako more italijanski učitelj otroke,

katerih jezika ne pozna, vzgajati in izobraževati? Člankar dostavlja: Naj se ne pozablja, da v krajih, kjer ni orožnikov, noben človek ne razume italijanski. »Scuola« se boji, da bodo prihajali otroci iz take šole napol analfabeti.

Tirolski »Landsmann« konstatira, da, ako res pride do poitalijančenja šol, potem bo Italija edina država v Evropi, ki bo kratila svoji manjšini vsak šolski pouk v lastnem jeziku.

V turinski »Stampi« piše bivši profesor na italijanski pravni fakulteti v Inomostu, Pacchioni, da šolska politika fašistovske vlade ne odgovarja italijanskemu srcu in je izobraženi del italijanskega naroda ne odobrava.

Pod Avstrijo so Italijani trdili, da mora avstrijska vlada najvestnejše spoštovati jezik, običaje in kulturo narodnih manjšin, če hoče biti priznana kot civilizirana vlada. Sedaj naj se Italija drži takrat tako povdarnega načela o pravičnosti napram manjšinam.

Jugoslovenci, le krepko v boj za jugoslovensko šolo. Odpor pomaga in mora še nadalje pomagati!

Poziv odbornikom okrajnih učiteljskih društev in članom.

V zadnji številki »Učit. Tov.« smo priobčili razglas Glavnega Odbora UJU, da izda letos svoj »Koledar UJU za leto 1924«, ki bo imel važno pedagoško vsebino.

Treba je nabirati naročnikov za »Koledar«, da se bo vedelo, koliko ga je treba natisniti, na drugi strani moramo pa tudi z nabiranjem naročnikov podpirati Glavni Odbor UJU, da ne bo delo Glavnega Odbora propadlo zaradi nezavednosti in malodušnosti članstva.

Zato vsi na delo, da pridobimo »Koledarju« čim več naročnikov!

Koledar bo imel do 15 tiskovnih pol in bo stal za prednaročnike samo 20 Din, pozneje več.

Posebno se obračamo do odbornikov okrajnih učiteljskih društev in tudi do drugih zaveznih članic in članov na posameznih šolah, da si napravijo nabiralne pole, s katerimi naj sprejemajo

pismene prijave za naročbo »Koledarja«. Te prijave so potem obvezne za podpisane člane in naročnike.

Prijavne pole naj oddajo čim prej okrajnemu učiteljskemu društvu, ki naznani številni naročnikov Pov. UJU v Ljubljani ter prevzame na podlagi podpisov jamstvo za iztirjatev zneskov pri naročnikih.

Delo bo prvo te vrste pri nas, ki bo združevalo slovenske, srbske in hrvatske pedagoge ter nam predstavljalo enotno jugoslovensko pedagogijo.

Nečlani lahko naročajo koledar direktno pri Pov. UJU v Ljubljani.

Na delo za idealno podjetje Glavnega Odbora UJU in za kulturno-pedagoško ujedinjenje!

POVERJENIŠTVO UJU V LJUBLJANI.

Splošne vesti.

— **Memento vladi od učiteljstva po deželi.** Od učiteljstva podeželskih šol nam prihajajo sledeča poročila: Je pa že res škandal brez primere, kako igro igra naša vlada z nami; in njena metoda izstradanja mora izrevoltirati najhujšega flegmatika. Ali ti fiki, ki bi jih po taki domnevi dobili, sploh pomenijo kako izboljšanje? Od leta 1920, se je draginja povečala za 200%; mi pa naj bi po vladinem mnenju parirali to s 15% poviškom naših sedanjih prejemkov. Vse kaže, da bo treba trdega, doslednega in vztrajnega boja!

— **Izvršilni odbor UJU** namerava v kratkem sklicati plenarno sejo Glavnega Odbora UJU, t. j. zastopnike učiteljstva iz vse države, na kateri se bo razpravljalo: 1. O novem načrtu zakona o draginskih dokladah; 2. o načrtu zakona za uvrstitev učiteljstva v položajne plače; 3. o načrtu zakona o narodnih šolah; 4. o načrtu zakona o višjih pedagoških šolah in o drugih vprašanjih, ki so pravkar aktualna.

— **Predlog za 25% redukcijo draginskih doklad.** Zagrebški listi poročajo iz Beograda: Finančni minister je predložil vladi, da se zmanjšajo draginske doklade uradnikom za 25%. Na ta način bi se dobil znesek preko pol milijarde dinarjev, s katerim bi se mogli pokriti izdatki proračuna. Posebna komisija je že izdelala načrt v tem smislu in sklenila, da bi bil ta znesek zelo potreben za vravnoteženje proračuna. Med samimi ministri so bila mnenja v tem vprašanju podvojena.

— **Splitski »Pokret« poroča k odlikovanju tov. nadz. Lj. Černeja:** Odlikovanje zaslužnoga muža. Za svoje obilne zasluge kao učitelj i omladinski pisac bio je odlikovan redom sv. Save kotar. skol. nadzornik u Celju g. Ljudevit Černeji. Čestitamo!

— **One tovariše(ice), ki so prosili v Dalmaciji** za kako službeno mesto, a so bile njih prošnje odbite, prosimo, da se takoj javijo našemu uredništvu in hkrati navedejo, za kateri okraj so prosili. Zadeva je pa nujna in zadošča sporočilo po dopisnici.

— **Iz Prekmurja.** Ker se rabi za novoustanovljeni pevski moški zbor štiri-glasne pesmi, se tem potem prosijo pevska društva, da bi poslali lahke slovenske in hrvaške narodne pesmi samo v prepis. Nato se iste točno vrnejo. Prosi se poslati na šolsko vodstvo v Hotizi. p. Dolnja Lendava.

— **Dolnja Lendava.** Kolike važnosti je narodno obmejno šolstvo, ve v resnici ceniti družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Na prošnjo vodstva državne osnovne šole je poslala za revne učence 98 knjig. Vsekako je to čin, ki zasluži javne zahvale. Vodstvo se samo kakor tudi v imenu vseh revnih učencev za ta velikodušni dar najtopleje zahvaljuje.

— **Otvoritev razstave in pričetek šolskega leta na umetniški šoli »Probuda« v Ljubljani.** Razstava se odprla v nedeljo, dne 28. t. m. ob 10. uri na tehn. sred. šoli (prejšnja obrtna) s slavnostnim govorom prof. Volavška. Tem potom se vabi cenjeno občinstvo k otvoritvi. Vstopnina prosta. Redni pouk se prične dne 7. novembra ob 15. uri. Pouk bo trajal popoldne in zvečer celi teden. Zaučkrat se bo poučevalo: portret, akt, draperija (kostimi), kompozicije, anatomija, arhitektonsko oblikoslovje, splošna umetniška zgodovina in pa razvoj naše ljudske umetnosti. Vsi drugi predmeti se pričnejo pozneje. Vpisovanje za imenovane predmete je med časom razstave in od 5. novembra dalje med 15. in 17. uro pri voditelju šole akad. slikarju Franjo Sterletu v pritličju desno.

— **Vse tovariše voditelje,** ki ste gotovo že zbrali članarino za našo »Matiko« od svojih kolegov in koleginj, prosim, da mi denar čimprej nakažete, ali pa osebno izročite dne 3. novembra na našem zborovanju v Ljubljani. Vse one tovariše, ki imajo že dalj časa izposojene knjige iz okrajne učiteljske knjižnice, prosim, da mi jih vrnejo, ker se bo knjižnica v zmlus letošnjega sklepa na konferenci preuredila. S tovariškim pozdravom B. Andoljšek, predsednik knjižničnega odbora in poverjenik S. Š. M.

— **Opozorilo!** Učitelj, ki je dne 7. t. m. v hotelu »Bauer« v Ormožu pomotoma zamenjal svoj dežnik z drugim (na palici napis Anton Maver), naj odda istega istotam ter vzame svojega, ki ga tam čaka. Blagohotnega obvestila o tem se prosi na naslov Anton Maver, Ljubljana, Ahacljeva cesta 5.

— **Gospod Tone Seliškar,** učitelj-pisatelj, nas prosi, da objavimo, da ni on avtor knjige »Oproščenje«, ki je pred kratkim izšla v Mariboru in ki jo je spisal g. Anton Seliškar.

† **Ivan Bartol.** 16. t. m. smo pokopali v Sodražici našega tov. Bartola v najlepši življenjski dobi 23 let. Udeležba pri pogrebu je dokazala, da je bil pokojni priljubljen naš tovariš. Pogreba se je udeležilo celokupno učiteljstvo s šolsko mladino iz Sodražice, iz Loškega potoka (z vencem) in odposlanci učiteljskega zbora iz Ribnice, Kočevja, Velikih Lašč, Sv. Gregorja in iz Črnomlja, kjer je pokojni služboval skoraj dve leti. Ob odprtem grobu se je v lepih besedah poslovil od svojega nekdanjega učenca in sedanjega tovariša tov. Verbič iz Sodražice, dalje tov. Mrovlje iz Črnomlja, ki mu je prinašal zadnji pozdrav v imenu Belokranjskega učiteljskega društva, dalje v imenu »Učiteljskega zbora Črnomelje«, »Sokola Črnomelje« in ostalih kulturnih društev in tov. Vigele iz Loškega potoka. Kdor je poznal pokojnega tovariša, je plakal ob njegovi smrti. Bil je delaven član mnogih društev in izboren slikar. Odšel si v boljše življenje, dragi Ivan, spomin na te bo ostal neizbrisen. R. i. p.

Naša kulturna organizacija.

Predavanja in poročila pri društvih.

— **s. Učiteljsko društvo za novomeški okraj,** 2. oktobra 1923. — Od — članov navzočih 49. V Novem mestu.

O podrobnih učnih načrtih, poročal tov. Ivanetič.

Mi in Ferijalni Savez, poročal tov. Pirnat.

O šolskih vrtovih, tov. Koželj.

Ekskurzija za sadno razstavo na Grmu, razkazoval in govoril o sadnih vrstah, kmet, svet. B. Skalicky.

— **s. Učiteljsko društvo za Kočevski okraj,** 6. oktobra 1923. V Ribnici. Udeležba: od — članov, navzočih —?

Socialna ustanova učiteljstva Slovenije, poročal tov. Fran Ločniškar.

O pokrajinski skupščini Pov. UJU v Ptuj, poročal tov. A. Mervič.

Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda, poročal tov. Fr. Ločniškar.

— **s. O novi službeni pragmatiki** poročal pri Učiteljskem društvu za Maribor dne 2. oktobra 1923 v Mariboru tovariš Alt. Udeležba: tri četrtine članov.

— **s. Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda,** o dr. Zgečevi brošuri poročal pri Slovenjebistriškem učiteljskem društvu dne 20. septembra t. l. društveni predsednik.

— **s. Vtisi na kongresu UJU v Ljubljani,** poročala pri Slovenjebistriškem učiteljskem društvu dne 20. septembra 1923 tov. Franja Pucova. Udeležba??

— **s. O kongresu UJU v Ljubljani,** poročal pri Učiteljskem društvu za Maribor dne 2. oktobra 1923 v Mariboru tovariš Klemenčič. Udeležba: tri četrtine članov.

— **s. O pokrajinski skupščini Poverjeništvu UJU v Ptuj** je poročal pri Učiteljskem društvu za Maribor dne 2. oktobra 1923 v Mariboru tov. Tomažič. Udeležba: tri četrtine članov.

— **s. Nadaljna izobrazba učiteljstva,** poročal pri Učiteljskem društvu za mariborski okraj, 4. oktobra 1923 v Mariboru tov. nadzornik Lichtenwallner. Udeležba —?

— **s. O pokrajinski skupščini pov. UJU v Ptuj,** poročal pri Učiteljskem društvu za mariborski šolski okraj 4. oktobra 1923 v Mariboru tov. Vauda. Udeležba —?

— **s. O kongresu UJU v Ljubljani,** poročala pri Učiteljskem društvu za mariborski šolski okraj 4. oktobra 1923 v Mariboru tov. preds. Godčeva. Udeležba —?

— **s. Zvezdoznanstvo v osnovni šoli,** predaval pri Učiteljskem društvu za mariborski šolski okraj 4. oktobra 1923 v Mariboru tov. Rozbaud. Udeležba —?

— **s. Feministična alijansa in njeni cilji,** poročala pri Društvu učiteljic v Mariboru 4. oktobra 1923 tov. Godčeva. Udeležba —?

— **s. Učiteljsko društvo za konjiški okraj,** 6. oktobra 1923, v Konjicah. Od — članov, navzočih —?

O pokrajinski skupščini pov. UJU v Ptuj, poročala tov. Strigl in Brglez.

O glavni skupščini in kongresu UJU v Ljubljani, poročala tov. Drassalova.

—s Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer. 4. oktobra 1923. Pri Kapeli. Od — članov, navzočih 35.

Moralno dobro in zlo, dr. Fr. Veber. Pokrajinska skupščina in kongres UJU, poročal tov. Mavrič.

—s Učiteljsko društvo Sv. Lenart v Slov. goricah. 3. oktobra 1923. Pri Sv. Lenartu. Od 48 članov, navzočih 42.

Laž doma in v šoli, predaval tov. Sl. Jakopec-Ličen.

—s Belokranjsko učiteljsko društvo. 6. oktobra 1923. v Metliki. Od — članov, navzočih —?

O vrtnarstvu, predaval tov. Fr. Črnagoj.

O Feri. Savezu, predaval tov. S. Mrovlje.

—s Kamniško učiteljsko društvo. 3. oktobra 1923 v Kamniku. Od — članov, navzočih —?

O pokrajinski skupščini v Ptuj, poročal tov. E. Tiran.

O pouku v 1. šolskem letu, predaval tov. Janko Toman.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. »Kraljevič Marko«. 1924. Slovenski obmejni deci v pouk in zabavo. Izdala in založila Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Zbral Kompoljski, ilustriral Vokač. Cena trdo vezanemu izvodu 5 Din. Toplo priporočamo za šolsko deco.

—kpl. Zemljepisni atlas kraljevine SHS. Izdalo »Društvo slovenskih profesorjev v Ljubljani«. Izvršil Ing. Viktor Novak. Založila Jugoslovanska knjigarna. 1923. Cena 48 Din.

—kpl. Dr. Anton Novačan: »Samosilnik«. Deset povesti. V Ljubljani 1923. Str. 156. Cena vez. knjigi 48 Din, broš. 40 Din., po pošti 1.50 Din. več. Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ul. 54.

—kpl. H. Sienkiewicz: »Z ognjem in mečem«. 10. in 11. snopič (Konec.) Prevel dr. R. Mole. Cena dvojnemu snopiču 18 Din. Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

—kpl. Dr. France Veber: Analitična psihologija, 1 snopič. Izdala in založila knjigarna Ig. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani. Cena 48 Din. (Publikacija znanstvenega društva za humanistične vede v Ljubljani, Filozofska sekcija št. 1/I.)

Ocene.

—k Matematične tabele. Sestavil prof. Ivo Tejkal. 1923. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 252. Cena v platnu vezani knjigi, priročne žepne oblike 66 Din.

Knjiga ima spredaj navodilo za uporabo matematičnih tabel. Pojasnila so podana v vseh treh narečjih: slovenščini in srbo-hrvaščini ter so tiskana istotako v latinici in cirilici, kar knjigo posebno usposablja za uporabo po celi državi.

Vsebinska: Prvih devet potenc števil 1 do 9. — Važne konstante. — Bodoča vrednost 1 Din. — Recipročne vrednosti. 2. in 3. potence in koreni, mantise Briggovih logaritmov, obseg in ploščina kroga za števila 1 do 1000. — Pretvarjanje minut v stopinje. — Pretvarjanje sekund v stopinje. — Numer. goniometrijskih funkcij. — Logaritmus goniometrijskih funkcij. — Ločna dolžina in višina, tetivna dolžina in ploščina krogega odseka ali segmenta za polmer 1 od 1° do 180°. — Prostornina krogle za premer 1° do 180°. — Obseg elipse. — Pravilni mnogokotniki. — Matematične formule: 1. Aritmetika. 2. Geometrija. 3. Glavne osnovne formule diferencialnega računa. 4. Vrste. 5. Osnovni integrali. — Mere in uteži. — Primeri hitrosti. — Konstante osolnčja. — Barometerska višina. — Zemljepisna širina in dolžina nekaterih krajev. — Specifična teža: 1. a) Trdnih teles, b) Lesov. 2. Kapljev in plinov in pare. — Srednja specifična toplota. — Vrelišče. — Tališče oziroma zmrzišče. — Kurilna vrednost: 1. Trdnih goriv. 2. Kapljivo tekočih goriv. 3. Plinastih goriv. — Teža nakopičenih teles. — Tovor. — Običajni železniški vozovi in tvorjenje. — Običajne lesne vrste. — Okrogli les. — Žagani in obtesani les. — Vztrajnostni momenti in odporni momenti najvažnejših presekov. — Vztrajnostni in odporni momenti za krožne preseke. — Vztrajnostni in odporni momenti za kolobarske preseke. — Vztrajnostni in odporni momenti za pravokotne preseke. — Dopustljivi vrtilni momenti za najvažnejše preseke. — Cevni navoj po Whitworthu. Löwenherzov navoj. — Sellersov navoj. — S. J. navoj. — Whitworthov navoj. — Vztrajnostni in odporni momenti za fasonsko železje. — Koeficient δ za določanje idealnega upogibnega momenta. — Elastičnostni

moduli in zrušilne trdnosti: 1. Železa. 2. Drugih kovin in materialij za natezne organe. 3. Lesa. 4. Stavbenega gradiva. — Varnostni koeficienti. — Dopustne napetosti: 1. Za strojne konstrukcije po Bachu. 2. Za natezne organe. 3. Za stavbne konstrukcije. — Tabela za kontokorentni račun. — Tabela za nosilce s konstantnim presekom. — Splošne opombe za uporabo tabel.

Knjiga je bila nujno potrebna našim tehnikom. Zelo dobro bo služila vsem tehnikom pri študiju, tako za univerze, tehnične srednje šole in druge šole, posebno uporabna je pa v praksi za inženirje, stavbne podjetnike, industrijce itd. Delo prav toplo priporočamo.

—k Anton Novačan: Samosilnik. Deset povesti. V Ljubljani 1923. Avtor »Naše vasi« je zbral deset povesti, ki se odlikujejo po izredno krepkem in pristno domačem jeziku, kakršnega piše danes malo slovenskih pisateljev. V umetniškem in idejnem oziru bi se »Samosilnik« mogel nazvati nadaljevanje »Naše vasi«. Povesti »Muri preganja vrano«, »Čemarjeva krčma« in »Peter Kobula«, so najboljše slovenske kmetske novele, kar jih je bilo napisanih v zadnjih letih. Iz knjige puhti vonj domače zemlje. S svojo svežo sočnostjo in neposrednostjo si bo zbirka osvojila prav tako inteligenta kakor tudi neukega čitatelja. Toplo priporočamo!

—k H. Sienkiewicz: Z ognjem in mečem. Povest iz davnih let. Iz poljsčine prevel dr. R. Mole. Z ilustracijami. 10. in 11. snopič. (Konec). Knjigotržna cena celemu romanu, ki obsega 684 strani velike osmerke in 22 ilustracij, znaša 106 Din, vezanemu pa 120 Din, po pošti 4.50 Din, oziroma 5.50 Din. več. Z 11. snopičem je nova izdaja velikega Sienkiewiczovega romana »Z ognjem in mečem« končana. Prepričani smo, da bodo Slovenci tudi to izdajo čitali z istim zanimanjem kot so prvi dve in da zlasti ne bo nobene knjižnice, ki bi si znamenitega romana ne nabavila. Tiskovna zadruga istočasno naznanja, da bo začel izhajati drugi veliki Sienkiewiczov roman »Potop«, ki tvori nadaljevanje prvega. Ta bo izhajal v snopičih po 8 pol in bo za predplačnike naročnike znatno cenejši kot pozneje v knjigotrštvu.

—k Zemljepisni atlas kraljevine SHS. Ing. V. Novak. Izdalo »Društvo slov. prof. v Ljubljani«. Na sedmih listih je izdalo »Društvo slovenskih profesorjev atlas Jugoslavije« in s tem podalo Slovincem prvovrstno delo. Listi 1, 2, 3 in 7 so nam znani že od prej; novi so listi 4, 5 in 6; na njih sta lista 2 in 3 združena, izpopolnjena in povečana. Ker ima atlas zelo veliko obliko, 48 x 41 cm, so ti trije listi popolno nadomestilo za veliko stensko karto, samo da je izvržba bolj natančna, kakor bi pa mogla biti pri stenski karti. Tako imamo prvič v naših zemljevidih plastično jako nazorno sliko vse kraljevine. Karta 4 nam predstavlja južni del Jugoslavije — Makedonijo, Staro Srbijo, del Srbije, Črna gora, del Dalmacije, karta 5 severovzhodni del — Vojvodino, del Hrvatske, Slavonije, večji del Srbije, deloma Bosne —, karta 6 pa ostale dele. Prednost teh treh kart je tudi ta, da je na vsaki zarisani tudi sosedni del druge karte, kar je v svrhu orientacije zelo velikega pomena. Na karti 4 je pridejana tudi jezikovna kartica in vidimo takoj, da združuje naša Jugoslavija res skoraj vse Jugoslovane. Ne vem, če so Makedonci Srbi, mi bi rekli: makedonski Slovani. Nekateri malenkostni pogreški, kakršni niso prihranjeni niti staremu vsestransko preizkušenemu Kozennu in ki jih druga izdaja lahko popravi, nas ne bodo motile. Sicer je pa delo v celoti krasno, vsega priporočila vredno in se bo vpeljalo samo ob sebi. Cena 48 Din, za sedem velikih zemljevidov, je zelo nizka.

—k »Kraljevič Marko« je pravkar drugič prijahal na svojem Šarcu vihteč duševni buzdovan. Uverjeni smo, da ga tudi to pot slovenska mladina prav tako veselo sprejme, kakor ga je lani. Kaj ji prinaša? Priznanih pisateljev spise, ki ji bodo blažili um in srce. Razvedri jo s krasnimi pesmimi, seznanji s prizori iz zasužnjene jugske (Ob Adriji, Iznajdljive glave), razodene ji »Kaj pripoveduje Drava«. Iz srca se bodo smejali otroci Nasredinu iz Bosne in njegovim burkam. Zamaknjeni bodo prisluskovali pravljicarju, pripovedujočemu o zakladih na Starem gradu pri Muti, o vojaku in sv. Petru. »Kraljevič Marko« jim predstavi našo ljubeznivo kraljico Marijo, potoži izgubo narodnega voditelja in pisatelja dr. Ivana Tavčarja, s čigar tehtnimi reki je prepletena vsa knjižica, obudi jim spomin na judenburške žrtve, iz neodrešene Koroške in iz Prekmurja jim vsuje kra-

sne pogovore in duhovite uganke, pozove jih na boj z vragom alkoholom. Knjižico »Kraljevič Marko« opremljeno s koledarjem za leto 1924., je uredil pisatelj Kompoljski; izdala jo je Družba sv. Cirila in Metoda, okrašeno z mnogimi lepimi slikami, ki jih je narisal g. Vokač. Letos je dodana »Kraljeviču Marku« zadaj mapica za shrambo raznih listkov. Knjižici je vzvišeni namen narodna probuda slovenske, zlasti obmejne mladine, zato naj bi našla mnogo kupovalcev. Cena ji je le 5 Din. P. n. šolska vodstva in učitelstvo vljudno prosimo, da opozori mladino na to izdajo. Dobiva in naroča se v pisarni »Družbe sv. Cirila in Metoda« v Ljubljani. Narodni dom. Po možnosti naj se radi drage poštnine skupno naroča.

—k Analitična psihologija. Prvi poskus sistematične geometrije duha. Napisal dr. France Veber, izr. prof. za filozofijo na univerzi v Ljubljani Prvi snopič. Vsebina: Odklonitev vsakega metafizičnega izhodišča; — Wundtovo naziranje o predmetu in metodi psihologije; metoda in predmet znanosti; formalna nedoslednost Wundtovih nazorov o predmetu psihologije; razlike med fizičnim in psihičnim svetom; o metodi psihologije. Eksperiment in samoopazovanje; o samoopazovanju kot posebni metodi znanstvenega raziskovanja; analitična psihologija v sestavi psiholoških disciplin. — I. del: Načelne postavke analitične psihologije. Temeljni psihološki pojmi: doživljanje, doživljanje — duški, oziroma jaz — subjektivnost in objektivnost — imanentnost in transcendentnost — dispozicija — zavest in nezavest. Pristnost in nepristnost doživljanja. Doživljanje višjega in nižjega reda. Psihološke podlage doživljanja. Lastni in prisvojeni, pomožni in končni predmeti doživljanja. Prva, časna klasifikacija vsega psihičnega. Temeljna doživljanja in vmesna doživljanja. Doživljanje in subjekt doživljanja. Pregledna risba celokupnega doživljanja. — Knjigo prav toplo priporočamo okrajnim in lokalnim učiteljskim knjižnicam.

Obrambni vestnik.

—ob Naš zagovornik Mariborski »Tabor« piše z dne 27. septembra 1923 sledeče: »Kaj bi rad Golečev pokidan avtomobil?« (Dapis z dežele.) »Zdražbarski list, klerikalnega »Slov. Gospodarija« neznansko veseli pisati o preloženih glavnih šolskih počitnicah, a ne morebiti zaradi naroda, temveč samo zato, da luča kamenje na učitelstvo. V svoji 39. številki piše pod zgornjim naslovom dobesedno: »Liberalno in orjunsko učitelstvo je zahtevalo preložitve počitnic na poletne mesece, kakor da bi res bila šola za učitelje, a ne učitelji za šolo. Višji šolski svet je ugodil zahtevi liberalnega učitelstva. Proti sta govorila in glasovala samo dva katoliška duhovnika. V višjem šolskem svetu imajo večino liberalni učitelji, profesorji, uradniki in enaki ljudje itd. ...«

Znano je sicer, da je »Slov. Gospodarija« — zlasti odkar ga urejuje duhovnik Golec — posebno strupen sovražnik učitelstva. 39. številka tega lista pa nam dokazuje, da ima urednik Golec tudi pokvarjen estetičen čut. V tej številki namreč popisuje ta gospod s podpisom svojega polnega imena, kako se je njegov rojak in junak, neki »Matičkov soldat«, prvič vozil v avtomobilu. Duhovnik Golec slika tu Matičkovu revolucijo v želodcu na tak način, da nam kaže s svojim nelepim spisom vso ogabnost svojega pokvarjenega pisateljskega estetičnega čuta. Psihološko je dognano, da imajo ljudje pokvarjenega estetičnega čuta tudi pokvarjen čut časti, zato ni čuda, da bruh duhovnik Golec iz svojega razburkanega želodca grdobijo na vsakogar, zlasti na učitelje tako, kakor jo je bruhal njegov vzor in bedasti junak »Matičkov soldat« ob svoji prvi vožnji v avtomobilu.

»Tabor« je že opetovano naglašal in dokazal, da glavnih počitnic ni preložil višji šolski svet, temveč oddelek za prosveto in vere pokrajinske uprave za Slovenijo v Ljubljani (z odlokom z dne 19. junija 1922, št. 2343), ne da bi bil učitelstvo ali šolske oblasti za svet vprašali. Zastopnik kristjanske resnice duhovnik Golec se vozi v avtomobilu »Slov. Gospodarija« v polni pari svoje bolne domisljivosti tako vrtoglavo, da se mu meša v glavi in v želodcu, zato bruh v jednomer svojo grdobno laž, da je učitelstvo vsega krivo, h koncu pa vzklika: »Dokler Slovenci ne bomo izvojevali avtonomije, bodo z nami v šolskem oziru vedno tako postopali!«

Aha, tu tiči zajec! Golečev pokidan avtomobil bi rad imel avtonomijo na račun šole in učitelstva! Zvit si in hudoben tudi, gospod! Poznamo se po »knofih!«

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= LOG. KROŽEK OKR. UČIT. DRUŠTVA ima svoje redno zborovanje v soboto, dne 10. novembra ob 10. uri dopoldne v Dol. Logatecu z naslednjim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročilo odbora. 3. Poročilo delegatov o skupščini v Ptuj in zborovanju v Ljubljani. 4. Poročilo o našem gmotnem stanju v zvezi z uradniško pragmatiko. 5. Stanovsko-strokovna knjižnica. 6. Slučajnosti. Opomba: Posebnih vabil šolam se ne bode pošiljalo. Kdor se udeleži obeda, naj javi to vodstvu Dol. Logatec. Pričakujem polnoštevilne udeležbe. — Predsednik.

Poročila:

50 LET — ORMOŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO.

Učiteljsko društvo ormoškega okraja je slavilo svoj petdesetletni obstoj dne 7. oktobra t. l. v Ormožu.

Ob 11. uri se je pričelo slavnostno zborovanje v okrašeni učni sobi okoliške šole, s katere je visela državna zastava. Društveni predsednik Josip Rajš je s prisrčnimi besedami pozdravil slavnostne zborovalce: domače ude in goste, med njimi tovariše Hrvate in tovarišice Hrvatice. Izmed navzočih so društvo pozdravili: Stjepan Simunčić iz Čakovca kot predsednik Medjimurskega učiteljskega društva, od kojega je bilo enajst članov navzočih; Luji Pichler kot delegat Udruženja in kot zastopnik učitelstva v Ivancu in Novega marofa; Ivan Žolnir iz Ptuja v imenu prejšnjih naših članov; Mirko Majcen kot predsednik Ptujkega učiteljskega društva ter Fran Zacherl kot zastopnik Ljutomerskega učiteljskega društva. Govorniki so med drugim naglašali prijateljstvo med hrvatskimi tovariši in nami, ki se je začelo v novejšem času intenzivneje gojiti, in se mora še spopolniti, da se bomo popolnoma spoznali ter lažje zastopali skupne stanovske, šolske in državne interese; drugi govorniki so zopet oživljali stare prijateljske spomine. Brzobjavne oziroma pisnene pozdrave so poslali: predsednik okrajnega šolskega sveta g. okrajni glavar dr. Pirkmaier, okrajni šolski nadzornik g. Flere, častna člana Janko Košar iz Velike Nedelje in Ludovik Šijanec iz Razvanj, tovariš Ivan Tomažič iz Maribora, g. Lovro Petovar iz Ivanjkovec s podpornino 100 Din, gg. Makso Robič in Jakob Zadravec iz Središča.

Nj. Veličanstvu našemu kralju se je odposlal vdanostni pozdrav.

Društveni tajnik Rosina je poročal o zgodovini in petdesetletnem delovanju Ormoškega učiteljskega društva, ki je imelo od svojega začetka naprej sledeče predsednike: 1. Jožef Schmidinger v letih 1873. in 1874.; 2. Fran Šijanec 1875. in 1876.; 3. Štefan Kovačič od 1877. do 1879.; 4. Simon Strenkl leta 1880.; 5. Srečko Majcen 1881. in 1882.; 6. Ivan Košar od 1883. do 1886.; 7. Fran Rakuša v letih 1887. do 1892.; 8. Anton Porekar od 1893. do 1897.; 9. Mihael Vauhnik leta 1898.; 10. Josip Rajš 1899.; 11. Anton Porekar 1900.; 12. Ernest Slanc od 1901. do 1903.; 13. Anton Porekar o letih 1904. in 1905.; 14. Josip Rajš od 1906. naprej. Iz poročila se je izprevidelo, da je društvo ves čas svojega obstanka bilo delavno in se v vsakem oziru zavedalo svoje naloge.

Po zborovanju so se zborovalci podali na pokopališče, da položijo vence na grobove umrlih članov Ormoškega učiteljskega društva, in sicer na grob tovarišice Marije Preskerjeve, tovarišev Antona Freuensfelda in Ivana Jurše; nadalje je veljal ta poset tudi še sledečim na tem pokopališču počivajočim tovarišem: Kocpek, Albreht, Freuensfeld star. in Kotnik. Pevci pa so zapeli žalostinke Vigred in Gozdič je že zelen.

Nato so se vsi podali v hotel Bauer, kjer je bil banket. Vršili so se govori, pozdravi in napitnice. Nastopil je Ormoški čitalniški mešan pevski zbor, ki je pod vodstvom pevovodje deželnošodnega svetnika g. Ivana Zemljiča prav dovršeno zapel več lepih novejših umetnih in narodnih pesmi. Med drugimi gosti so nas tu počastili še g. major Metod Rakuša iz Maribora, sin umrlega tovariša nadučitelja Frana Rakuša, našega predsednika iz leta 1887.—1892., ravnatelj ormoške meščanske šole tovariš Josip Prijatelj, gospa Pavla dr. Omulčeva, predsednica

Ormoške ženske Ciril-Metodove družnice, okrajni živinozdravnik g. Šerbec, občinski svetovalec g. Rakuša, kot zastopnik ormoškega mesta.

In tako je s končano slavnostjo društvo prestopilo v drugo polstoletje svojega delovanja, v katerem naj nadaljuje svoje organizatorsko in prosvetno delovanje z isto neupogljivo silo, z isto discipliniranostjo in z istim umevanjem kakor doslej, ter dviga z lastnimi uspehi uspehe šolstva, naše organizacije in narodne prosvete, katere želje mu je sporočil naš nadzornik g. Fleré.

+ KAMNIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 3. oktobra 1923 ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju v Kamniku.

Otvoritev in poročila. Po otvoritvi in pozdravnem nagovoru tovariša predsednika Tomo Petrovca je predaval tovariš Janko Toman o pouku v 1. šolskem letu. O pokrajinski skupščini v Ptujju je poročal tovariš Ernest Tiran. Poročilo o učiteljskem kongresu v Ljubljani je oddalo, ker se je že vse obravnavalo v »Učiteljskem Tovarišu«.

Pisanje dnevnika. Tovariš predsednik je prebral dopis okrajnega šolskega sveta z dne 10. avgusta 1923 št. 1357, v katerem se naznani društvu, da se opusti pisanje dnevnika sploh ne more dovoliti.

Slučajnosti. Na dnevni red je prišla tudi zadeva tovariša Rudolfa Kneza, nadučitelja v Št. Vidu pri Lukovici. Prošnja, da sme uporabljati šolsko sobo za vaje pevskega društva, je bila zavrnjena od višjega šolskega sveta in od ministrstva prosvete. Zato je sklenilo društvo, da se pošlje UJU, poverjeništvu Ljubljana, tozadeven predlog.

Šolanje otrok iz tujih okolišev. Tovariš Hiti, nadučitelj iz Doba je stavil glede šolanja otrok iz tujih okolišev tale predlog: Sprejem otroka iz sosednega okoliša v šolo naj se dovoli le v soglasju, oziroma s pritrditvijo šolskega vodstva obvezne šole. Odločno ugodnejša pota in znatno krajša razdalja in dobrobit otroka naj bi bil navadno utemeljen vzrok, nikoli pa ne razlogi, ki bi stavili domačo šolo v slabo luč. V tem smislu naj se pošlje UJU, poverjeništvu Ljubljana, omenjeni predlog z dostavkom, da je treba paragraf 38. dok. š. in učen. reda utesniti s posebno odredbo ali predpisom v smislu preje povedanega odloka. UJU, poverjeništvu Ljubljana naj predloži predlog višjemu šolskemu svetu in ta pokrajinski vladi, oddelek za prosveto in vere.

Ponavljalna šola. Po zakonu so dolžni otroci hoditi v šolo od 6.—14. leta. Na bivšem Kranjskem so imeli dve zadnji šolski leti olajšavo, da so obiskovali tako imenovano ponavljalno šolo. Na podlagi par. 17. dež. zakona 29. aprila 1873, št. 21 zadnji odstavek je imel okrajni šolski svet dovoljenje, da se tudi v mestih in trgih odpuste otroci iz šole, ki so izpolnili dvajseto leto in so se šolskih predmetov popolnoma naučili. Seveda, to je veljalo v onih mestih in trgih, kjer je bila tri- ali večrazredna šola. Ta določba je dandanašnji nepotrebna, da se ne reče krivična. Veliko večrazrednih šol je tudi po velikih obrtniških vaseh, ki nimajo take pravice. Ali zna otrok — tržan — meščan, ki je obiskoval šestrazredno šolo več, kakor otrok, ki je prav tako in toliko razredov obiskoval slučajno v vasi. Prvi se lahko odveže šolskega obiska, drugi pa mora še dve leti obiskovati ponavljalno šolo. Kje je pravica?

Predlaga se, da naj se par. 17. dež. zakona z dne 29. aprila 1873 v toliko spremeni, da bode veljala olajšava za šolski obisk v mestih in trgih tako kakor na bivšem Štajerskem.

Sklenilo se je, da se vrši prihodnje zborovanje v Domžalah. Nato je tovariš predsednik zaključil zborovanje.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA POLITIČNI OKRAJ LJUTOMER je zborovalo dne 4. oktobra t. l. v šoli pri Kapeli v navzočnosti 35 članov. (Vzrok slabše udeležbe slabo vreme).

Poročevalca šolskih vrtov poročata, da nista mogla stopiti v funkcijo, ker ni nikogar, ki bi poravnal potne stroške.

Na vlogo Jugoslovanske gasilske zveze zadevajočo pripravo šolarjev za gasilstvo, zavzame članstvo odklanjajoče stališče. Vzroki: Primanjkanje časa. Oddaljenost gasilskih domov od šole. Učiteljstvo ne more prevzeti odgovornosti za možne nezgode pri vajah ter smatra, da za donaganje vode in orodja ni treba posebnih vaj. Nadalje opozarja pri takih prilikah na pogosto neprisotnost duha odraslih — kakobi se ista mogla tedaj zahtevati od otrok. Pri nočnih po-

žarih in v oddaljenih krajih pa deca ne more priti v poštev.

Uvedba Jedrinič: Druga srbohrvatska čitanka se odkloni, ker je iz metodičnih ozirov ne moremo uporabljati — govornih vaj ni — iz slovnice nič itd. Učiteljstvo želi vadnice po vzorcu Schreinerjevih nemških vadnic. Dokler se take ne uvedejo, seže po samopomoči.

Predavanje in poročila. Vseučiliški profesor g. dr. Franc Veber predava o temi »Moralno dobro in zlo«, za kar mu je članstvo iz srca hvaležno. — Tovariš predsednik poroča v glavnih potezah o delu in vtisih pokrajinske skupščine in kongresa.

Za prihodnje zborovanje priglasi tov. Horvatič kot odlomek iz srbohrvatske književnosti razpravo o Ivan Mažuraničevem epu »Smrt Smail-Age-Čengića«. Prihodnje zborovanje bo dne 13. decembra t. l. ob 11. uri pri Sv. Križu.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO SV. LENART V SLOV. GORICAH je zborovalo 3. oktobra t. l. v Sv. Lenartu pri obilni udeležbi članov, 6 nenavzočih od 42 članov je bilo opravičenih.

Pevski zbor. Po pevski vaji, katere se polovica članov zavedno udeležuje v društven ponos, otvori predsednik sejo z laskavo pohvalo pevcem, spodbujajoč jih k nadaljevanju tega nadvse zvišanega složenega dela.

Društvene zadeve. Došle uradnosti, društvene zadeve se omenijo ter potrebno sklene, deloma se vzame na znanje posebno o častno uspehi ptujski II. naši skupščini in znamenitem državnem kongresu v Ljubljani. Obeh teh zborovanj se je naše društvo udeležilo z 10 člani.

Točnost članov. Blagajnik Rado Kovačič, društvena duša, prav vesel živi, ker terjatve več nobene ni, glavni blagajnik šele bo vesel, bo Kovačiču hvalo pel. Že par let ima naše društvo rekord s prvim izplačevanjem članarine.

Novi člani. Novim članom so se zglasili gg. tt. Bobovnik Elizabeta od Sv. Benedikta in Žigart Avgusta, Sv. Jurij v Slov. goricah, pozdravljajoč jih še posebej, se povabite v naš strnjen delokrog pedagoško-didaktičke planote in harmonične društvene sloge z enakimi pravicami in dolžnostmi. Mlad nov tovariš od Sv. Benedikta se vabi v naše društvo, predsednik ne trpi kontrabantov.

C. M. D. Zapisnik prečitan se odobri v celnem obsegu. O ustanovitvi CM. družnice se je sklenilo, iste še letos oživiti, zaspale in na mejah nove osnovati. Duša jim naj bode učiteljstvo. Priporoča se otroke mejnih šol podpirati s šolskimi potrebščinami, kakor je Marija Snežna, Sv. Ana itd.

Predavanje tov. Slave Jakopca-Ličen »Laž doma in v šoli« je bilo prav zanimivo, temeljito, kako mučno mora materi biti, če jo otrok prepriča o laži. Za njen trud je tovarišica žela splošno priznanje.

Stanovske strokovne knjižice so se vse razprodale in denar drugi dan odpisala. — Po raznih internih denarnih sklepih se je zaključilo zborovanje z željo, na svidenje decembra v Sv. Lenartu v Slov. goricah.

BELOKRANJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 6. oktobra t. g. u Metliki. Skupščina je bila vrlo dobro posečena. U naše kolo došlo je više mladih sila, koje će među nama razviti veće delovanje i unesti više života. Osobito pozornost na skupštini izazvali su dva naša miljenika, koji su dohrlili k nama iz Ljubljane i to: naš učiteljski prvak, viš. šol. nadz. E. Gangl, i »barjanska pčelica« Franc Črnagoj, nadz. za šol. vrtove.

Predavanja. Nakon srdačnog pozdrava, bez ikakvih formalnosti primili smo se odmah ozbiljnog rada. Najpre nam je kol. F. Črnagoj održao vrlo zanimivo predavanje o vrtarstvu. Svoje predavanje razdelio je u dva dela. U prvom delu prikazao nam je idealnog vrtarara. Govorio nam je najviše iz svoga iskustva, zato smo ga napeto saslušali. Uverio nas je, kako bi mnogom i mnogom učitelju, koji ima zato smisla, volje i vremena, i mali vrtić uz mali rad, doneo mnogo lepih časova, a što je sada u vreme činov. bede još glavnije, lepi kapital.

U drugom delu praktično nam pokazao sve vrste cepljenja voćaka.

Celo je predavanje bilo vrlo zanimivo. Hvala Ti kolego!

Drugo je predavanje održao kol. S. Mrovlje. Govorio je o osnutku i organizaciji Ferijalnog saveza, obzirom na učiteljstvo. Prikazao nam je povest razvika F. S. i borbu na ovogodišnjem kon-

gresu između Upravnog Odbora i Slovenaca i Hrvata. Predsednik je preporučio da se svi članovi našeg društva učlane u F. S.

Pre rastanka zahvalio se g. nadz. Gangl na iskazanim mu srdačnim simpatijama. Preporučio je svim prisutnim, neka svaki poradi za veličinu, čast i napredak našeg staleža!

Sve je učiteljstvo razgledalo izložbu voća u metliškoj osn. školi, a zatim se veselo razišlo puni lepih uspomena i novih osnova, sa pozdravom: Do vidova u Semiču 17. novembra!

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KONJIŠKI OKRAJ je zborovalo dne 6. oktobra 1923 v Konjicah. Tov. predsednik je pozdravil med drugim tudi starega šolskega borca šolskega nadzornika in našega častnega člana tov. Jak. Jurka, ki se je zopet povrnil v naš okraj, nadalje nove članice tov.-ice Wieserjevo, Tomažičevo in Karbovo iz Konjic, Smerdeljevo iz Prihove in Stukeljevo iz Sv. Kunigunde, kot gosta pa tov.-ico Ramšakovo iz Keblija. Udeležba na zborovanju je bila prav dobra.

Poročila. Poročilo o pokrajinski skupščini v Ptujju sta podala tov. Strigl in Brglez, o glavni skupščini in o kongresu v Ljubljani pa je poročala tovarišica Drassalova.

Resolucije. Po rešitvi nekaterih internih društvenih zadev se je sprejela sledeča resolucija:

Da bodo šolski voditelji po novi službeni pragmatiki za svoje delo kot voditelji odškodovani, se prosi UJU pov. v Ljubljani, naj stori potrebne korake na merodajnem mestu, da določi ministrski svet v smislu člena 40. uradniškega zakona za nje posebne doklade. Po novi pragmatiki bodo šolski voditelji itak še s tem prizadeti, ker se jim bode vrednost naturalnega stanovanja od stanarine odračunila ter izplačevala samo razlika. Rvnotako se naj v smislu imenovanega člena priznajo posebne doklade strokovnemu učiteljstvu na meščanskih šolah, zavodih za slepe in gluhe, ter na kmetijsko, trgovsko in obrtno-nadaljevalnih šolah.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA NOVOMEŠKI OKRAJ je zborovalo dne 2. oktobra t. l. v novomeški osnovni šoli. Udeležba: 49 članov(nic), ena se je oprostila.

Uvodoma je predsednik izrazil svoje obžalovanje nad učiteljskimi porazi. Proglasil je zborovanje za izredni občni zbor, ki je volil razsodišče, kamor so bili z vzklikom sprejeti: tov. Benedičič, predsednik; tov. Klemenčičeva, namestnica; tov. Ivanetič in Sušnikova, prisednika.

Kot zastopnik učiteljstva pri okrajnem šolskem svetu je poročal tov. Hočevanar, da so se kljub protestom že zopet nastavile tri nekvalificirane učne moči. 2. Provizorna učna moč se ne sme sprejeti v drug okraj, če ni bila tu prej odpuščena iz službe. Nato je predlagal sledeče resolucije:

I. Protest proti ponovni nastavitvi pomožnih učnih moči in zahteva takojšnje odpusta istih, ker imamo letos dovolj kvalificiranih moči.

II. Zahteva, da se izpraznjena stalna mesta v novomeškem okraju razpisujejo tudi v »Učiteljskem Tovarišu«.

III. Sklep, da se še letos opuste v I. šolskem letu tablice in se upeljejo »početnice«.

IV. Pospešitev izplačila novih prejemkov in vso pažnjo pri tem na poročence — državne nameščence — naj preskrbi UJU.

Tov. Kosec predlaga resolucijo:

V. Pri prošnjah za olajšave na šolskem obisku naj okrajni šolski svet upošteva tozadevna poročila šolskih voditeljev, nikakor pa ne dopusta dva- do trikratnega tedenskega obiska, ki nima zakonite podlage.

Vse resolucije so bile soglasno sprejete.

Ker je bila iste dni ravno sadna razstava na kmetijski šoli na Grmu, se je po-

dalo vse učiteljstvo tja. Ravnatelj kmetijske šole g. kmet. svetnik B. Skalicky nam je dajal strokovna navodila o sadnih vrstah, ki naj se sade na Dolenjskem, o obiranju in spravljaju sadja in smernice o sadni trgovini.

Strokovno predavanje je oživljalo mestoma živalna debata.

Prihodnje zborovanje bo 7. decembra v Novem mestu.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MARIBORSKI ŠOLSKI OKRAJ je zborovalo dne 4. oktobra t. l. v »Narodnem domu« v Mariboru ob prav povoljni udeležbi.

Tov. predsednica otvori zborovanje in se po pozdravu navzočim z navdušenimi besedami spominja rojstva prestolonaslednika.

Dopisi. Izmed došlih dopisov se prečita zahvala iz kabinetne pisarne na vdanostno brzojavko ob priliki praznovanja društvene 50letnice. — Z ozirom na okrožnice Učit. Fer. Saveza glede ustanovitve podružnice v okviru učiteljskega društva, se izvoli kot predsednik podružničnega odbora tov. Košutnik, kateremu naj javijo pristop k Savezu vsi, ki imajo za to veselje in smisel.

Po obravnavi ostalih dopisov je tov. nadzornik g. Lichtenwallner v daljšem govoru očrtal važnost nadaljnje izobrazbe učiteljstva ter priporočal pristop k Pedagoško-didaktičnemu krožku v Mariboru.

Poročilo o pokrajinski skupščini UJU v Ptujju je podal tov. Vauda. H koncu sta bila sprejeta nastopna poročevalčeva predloga:

1. Širši sosvet UJU naj prouči način priprave in nastopa skupnega učiteljskega pevskega zbora o priliki vsake pokrajinske skupščine. Učiteljsko društvo, v čegar okolišu namerava zborovati pokrajinska skupščina, naj bi tozadevno podpisala ostala učiteljska društva. Na ta način upamo prispevati k živalnosti vzporeda skupščine, poleg tega pa obenem preprečiti, da bi se, kot letos v Ptujju, prešlo preko petja državne himne na dnevni red. — 2. Širji sosvet UJU izvoli določiti, da se ob času volitev uprave UJU pri pokrajinskih skupščinah pomakne točka o volitvah med prve točke vzporeda delegacijskega zborovanja, ker zahteva tako važna točka sveže duševno in telesno ter polnoštevilno prisotnost zbranih delegatov-volilcev.

O učiteljskem kongresu UJU v Ljubljani je zanimivo poročala tov. predsednica.

Predavanje tov. Rozbauda: »Zvezdoznanstvo v osnovni šoli«. Navzoči so z zanimanjem sledili predavatelju, ki je podal mnogo uvaževanja vrednih migljajev, tičočih se pouka v zvezdoznanstvu ter nam pokazal mnogo učil lastnega izdelka.

Po obravnavi nekaterih internih društvenih zadev, se je dobro uspelo zborovanje zaključilo.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Štev. 1903.

RAZPIS.

Vsled ukaza višjega šolskega sveta z dne 4. septembra 1923, št. 9746 razpisujem nadučiteljsko službo na petrazredni osnovni šoli v Veliki Dolini, dve učiteljski službi za učitelje ter dve učiteljski službi za učiteljice na tej šoli.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati do

dne 18. novembra 1923

po predpisani službeni poti.

Okrajni šolski svet Krško, dne 18. oktobra 1923.

Varujte otroke!

Če so razdrapani že Vaši živci, obranite pred tem vsaj deco! Otroci naj pijejo le „ŽIKO“!

Priporočamo tvrdko
Josip Petelinc
Ljubljana,
Sv. Petra nasip 7.

Cene zmerne!

Postrežba točna!

Najboljši šivalni stroji „GRITZNER“ v vseh opremah in sistemih, olje, igle, posamezni deli za šivalne stroje in kolesa, pnevmatika. Galanterije, modno blago, čipke, vezene, gumbi, bombaži, I. M. C. prejica, pletenine, milo, jedilno orodje: alpaka, aluminium, palice in sploh vse potrebščine za šivilje, krojače črevljarje in sedlarje na malo in veliko. (Za šole znižane cene).